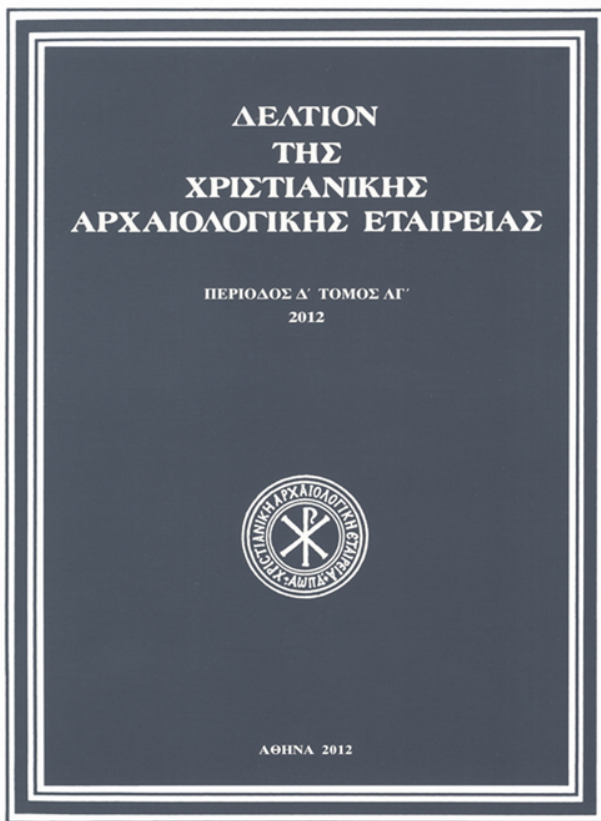

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 33 (2012)

Δελτίον ΧΑΕ 33 (2012), Περίοδος Δ'. Στη μνήμη του Δημήτρη Κωνσταντίου (1950-2010)

**Δημήτριος Κωνσταντίος (1950-2010).
Εργογραφικό σημείωμα**

Νικόλαος Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

doi: [10.12681/dchae.1229](https://doi.org/10.12681/dchae.1229)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Ν. Δ. (2014). Δημήτριος Κωνσταντίος (1950-2010). Εργογραφικό σημείωμα. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 33, XI-XXIV. <https://doi.org/10.12681/dchae.1229>

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (1950-2010)

ΕΡΓΟΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Δημήτρης Κωνσταντίνος γεννήθηκε στις 24.5.1950 στο Αυλωνάρι της Εύβοιας, όπου επεράτωσε τα εγκύκλια γράμματα. Πήρε πτυχίο Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και Ιστορίας-Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Μετά τη στρατιωτική του θητεία ως Έφεδρος αξιωματικός ξεκίνησε την επαγγελματική του σταδιοδρομία, προσληφθείς το 1976 ως Έκτακτος Αρχαιολόγος στην 8η ΕΒΑ [Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων] Ιωαννίνων (προϊστάμενος: Δημήτριος Δ. Τριανταφυλλόπουλος), όπου νυμφεύτηκε και την πρώτη του σύζυγο Φραγκίσκα Κεφαλλονίτου, επίσης Έκτακτη τότε Αρχαιολόγο στην ίδια Εφορεία, με την οποία απέκτησε ένα τέκνο, τον υπογράφο. Το 1981 μονιμοποιήθηκε αριστεύοντας ως πρώτος μεταξύ των υποψηφίων σε γραπτό διαγωνισμό της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και τοποθετήθηκε ως Επιμελητής Αρχαιοτήτων στην 8η ΕΒΑ, της οποίας ανέλαβε και τη διεύθυνση το 1987.

Το 1987 μετατέθηκε στην Αθήνα στη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού. Από το 1990-1997 υπηρέτησε ως υπάλληλος και το 1998 ως Προϊστάμενος στο Τμήμα Βυζαντινών Μουσείων ενώ την ίδια χρονιά διατέλεσε και Προϊστάμενος της Γραμματείας του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου. Νυμφεύτηκε τη δικηγόρο Βιολέττα Κριτσίλη, συνοδοιπόρο του μέχρι το τέλος της ζωής του, με την οποία απέκτησε δύο κόρες, τη Φαίδρα και την Αντωνία. Ανακηρύχθηκε διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων το 1998. Από το 1999 έως το 2010 υπήρξε Διευθυντής του ΒΧΜ (Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών), όπου διέθεσε όλες του τις δυνάμεις, αναδιοργανώνοντας τις λειτουργίες και τις δράσεις και αλλάζοντας ουσιαστικά την εικόνα του.

Απεβίωσε στις 13.2.2010 και εκηδεύθη στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών, όπου και ετάφη.

Από το 1976 ως μαχόμενος αρχαιολόγος υπηρέτησε με πάθος στην 8η ΕΒΑ, με τομείς αρμοδιότητας επτά νομούς (Ήπειρο, Αιτωλοακαρνανία, Κέρκυρα, Λευκάδα). Σε άμεση επαφή με τα μνημεία αλλά και με τα προβλήματα των ανθρώπων που ζουν κοντά σε αυτά, αντιλήφθηκε πώς πρέπει να αντιμετωπίζει το πολιτιστικό παρελθόν — με σεβασμό και σοβαρότητα, με τους ενδεδειγμένους για τη διατήρηση τρόπους αλλά και με φροντίδα για τους καθημερινούς ανθρώπους που καλούνται να συμβιώσουν με την πολιτιστική αυτή κληρονομιά. Έτσι ήταν ασκημένος κατάλληλα, ώστε να ασχοληθεί με τα θέματα ένταξης της πολιτιστικής κληρονομιάς στην καθημερινή ζωή της σύγχρονης εποχής, όταν κλήθηκε να υπηρετήσει στη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων του ΥΠ.ΠΟ και του ανατέθηκε, μεταξύ άλλων, η παρακολούθηση των προγραμματικών συμβάσεων (π.χ. για την παλαιά πόλη της Ρόδου, τα φρούρια της Κέρκυρας, τα Χανιά κ.ο.κ.). Με βαθιά αίσθηση δημοκρατίας και έντονα πολιτικοποιημένος, μετουσίωσε την ιδεολογία σε πράξη, συνδέοντας επιστήμη με πραγματικότητα. Αυτή του η πλευρά ήταν άμεσα εμφανής στον ιδιωτικό, τον δημόσιο αλλά και τον επιστημονικό του βίο, στα δημοσιευμένα στον αριστερό Τύπο κείμενά του αλλά και στα επιστημονικά του, όπως και στην ενεργό συμμετοχή του σε επιστημονικές επιτροπές και συμβούλια.

Το 1999 όταν του ανατέθηκε η Διεύθυνση του ΒΧΜ αντιμετώπισε μία μεγάλη πρόκληση: την ολοκληρωτική αλλαγή του Μουσείου. Οριοθετώντας τις ανάγκες του Μουσείου του 21^{ου} αιώνα και πιστεύοντας ότι κάθε Μουσείο οφείλει, ακολουθώντας τις αρχές της σύγχρονης μουσειολογικής επιστήμης να είναι απόλυτα ανοικτό στο κοινό, χωρίς όμως να ξεχνά και να παραβλέπει τον επιστημονικό του ρόλο, ο Κωνσταντίνος κυριολεκτικά μεταμόρφωσε το Μουσείο. Ξεκινώντας από τις υποδομές, τη μορφή και διαμόρφωση των χώρων, συνεχίζοντας με την ανανέωση, ορ-

γάνωση και στελέχωση με νέες ειδικότητες των τμημάτων και καταλήγοντας στις πάμπολλες εξωστρεφείς δράσεις (περιοδικές εκθέσεις, προγράμματα, εκδόσεις, συνέδρια, συνεργασίες με ξένα μουσεία κ.ο.κ.) και στην επανέκθεση των μόνιμων Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Συλλογών κυριολεκτικά απογείωσε το Βυζαντινό Μουσείο, σύμφωνα και με τις θεωρητικές αρχές που εξέφρασε στα συναφή κείμενά του.

Παράλληλα ανέπτυξε ευρεία εξωπληρεσιακή δραστηριότητα. Δίδαξε μουσειολογία και πολιτιστική διαχείριση στα Πανεπιστήμια Πάτρας (2002-2003), Αιγαίου, Αθηνών και Θεσσαλονίκης (2004-2010) και σε πολλά επιστημονικά σεμινάρια. Συμμετείχε σε δεκάδες επιστημονικούς και επαγγελματικούς φορείς, επιτροπές και συμβούλια, αλλά και σε πολλές επιστημονικές συναντήσεις και συνέδρια ως διοργανωτής ή ομιλητής. Έδωσε μεγάλο αριθμό διαλέξεων, συνεντεύξεων και δημοσίευσε πλήθος κειμένων.

Η συνολική εικόνα του παρουσιάζει αξιόλογη και πρωτοποριακή προσφορά στον χώρο της επιστήμης, της βυζαντινής και μεταβυζαντινής αρχαιολογίας και τέχνης, στη θεωρία και πρακτική της μουσειολογίας, στα θέματα της ολοκληρωμένης προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και της διαχείρισης του μνημειακού πλούτου και γενικότερα του πολιτισμού.

Δραστηριότητα

Ανασκαφές: Διηύθυνε ή/και επόπτευσε ανασκαφές στην 8η ΕΒΑ [ακρόπολη *Ιτς-Καλέ* του Φρουρίου Ιωαννίνων (1977-1987)- παλαιοχριστιανικές αρχαιότητες στην περιοχή Δωδώνης (1982-1983)- βυζαντινού οικισμού Ουζντίνας Θεσπρωτίας (1983)- παλαιοχριστιανικού νεκροταφείου Ναυπάκτου (1984)- βυζαντινού ναού στο Ματσούκι Αιτωλοακαρνανίας (1987)].

Καταγραφές: Παλαιοχριστιανικά γλυπτά Νικόπολης.

Αναστηλώσεις: 1977-1987: Επιβλέπων ή/και υπεύθυνος των αναστηλωτικών έργων στους 7 νομούς της 8ης ΕΒΑ Ιωαννίνων (πρβλ. Δημοσιεύματα: «Χρονικά» ΑΔ αντιστοίχων ετών).

1990-1998: Υπεύθυνος της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων για τα μεγάλα έργα αρμοδιότητάς της (Κέρκυρας ενόψει Προεδρίας 1994, Αχελώου, Μονής Αρκαδίου, κατακομβών Μήλου, Μετρό Αθηνών κ.ά.).

Εποπτεία έργων:

1990-1998: Εποπτεία όλων των έργων (αναστηλωτικών, ανασκαφικών, διαμορφώσεων) στα πλαίσια των προγραμματικών συμβάσεων στον ελληνικό χώρο, μέλος αντιστοίχως των επιστημονικών και διοικητικών επιτροπών.

1990-2010: Μέλος της επιστημονικής επιτροπής για τα έργα (αναστηλωτικά, ανασκαφικά, διαμορφώσεων) στην παλαιά Πόλη της Ρόδου.

Εκθέσεις - Επανεκθέσεις: Από την εκτεταμένη συμμετοχή του στη διοργάνωση ή/και εποπτεία ή/και συντονισμό εκθέσεων και επανεκθέσεων μνημονεύονται κατά χρονολογική σειρά:

1. 1984: Έκθεση του Μουσείου Αντιβουνιώτισσας από την 8η ΕΒΑ - Κέρκυρα.
2. 1988: «Η φορητή εικόνα στην Ήπειρο, 15ος-19ος αι.», 8η ΕΒΑ-Δήμος Ιωαννιτών - Ιωάννινα.
3. 1994: «Ο περίπλους των εικόνων», επ' ευκαιρία της ελληνικής προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Άγιος Γεώργιος Παλαιού Φρουρίου Κέρκυρας,
4. 1999-2010: Γενικός Συντονιστής και επιστημονικός επιμελητής της επανέκθεσης των Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Συλλογών του ΒΧΜ.
5. 1999: «Cristiani d'Oriente. Spiritualità, arte e potere nell'Europa post bizantina» - Scuderie del Castello di Miramare, Τεργέστη.
6. 2000: «Ιεροτελεστία και Πίστη: Βυζαντινή Τέχνη και Θεία Λειτουργία» - ΒΧΜ.
7. 1999-2000: «Αυθεντικά και αντίγραφα» - ΒΧΜ.
8. Ιδρύει και συντονίζει στο ΒΧΜ τον θεσμό του «Εκθέματος του μήνα»:
I) 2000: «Αυτοκρατορικά Δώρα. Αφιερώματα της Μεγάλης Αικατερίνης στην Ελληνική Εκκλησία του Λιβόρνο».

- II)** 2000-2001: «Ζωγραφικής Εγκώμιον. Τοιχογραφίες από το καθολικό της μονής Παναγίας Οδηγήτριας στην Απόλπενα Λευκάδας».
9. 2001: Έκθεση «Μυστήριον Μέγα και Παράδοξον» – BXM.
10. 2001: Συντονιστής της έκθεσης «Το Αββαείο του Αγίου Γάλλου και οι Θησαυροί του» – BXM.
11. 2001: «Το Βυζάντιο μέσα από τα μάτια ενός ρομπότ», στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος TOURBOT – BXM.
12. 2001-2002: «Ωρες Βυζαντίου. Το Βυζάντιο ως Οικουμένη» – BXM.
13. 2002: «Συνάντηση με τη Βυζαντινή Εφυαλωμένη Κεραμική. Τεχνικές διακόσμησης» – BXM.
14. 2002: «Αντρέι Ταρκόφσκι. Ο Άνθρωπος, η Φύση, ο Θεός», BXM.
15. 2002: «Ελλήνων κειμήλια. Δωρεές στον καθεδρικό ναό της Αγίας Σοφίας του Λονδίνου» – Λονδίνο.
16. 2002: «1884-1930. Από τη Χριστιανική Συλλογή στο Βυζαντινό Μουσείο» – BXM.
17. 2002-2003: “Post-Byzantium: The Greek Renaissance, 15th-18th century. Treasures from the Byzantine and Christian Museum, Athens”, Onassis Cultural Center – Νέα Υόρκη.
18. 2003: «Εφήμερες κατασκευές στην πόλη της Αθήνας», BXM.
19. 2003: «Ταξιδιώτες Ζωγράφοι στην Κύπρο, Συλλογή Κώστα και Ρίτας Σεβέρη» – BXM.
20. 2003: «Riflessi di Bizancio. Capolavori d’arte dal XV al XVIII secolo dal Museo Bizantino e Cristiano di Atene» – Musei Capitolini, Ρώμη.
21. 2003: «Εικόνων Διάλογος. Συλλογή Δ. Λοβέρδου. Ευρωπαϊκή Θρησκευτική ζωγραφική - Σύγχρονη Τέχνη» στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής δράσης “di-ARTgnosis” – BXM.
22. 2003: «Ο εικαστικός Γιάννης Ρίτσος» – BXM.
23. 2004: «Διαδρομές στη Βυζαντινή Παράδοση. Έκθεση της Πηνελόπης Παπαϊωάννου – Λοβέρδου» – BXM.
24. 2004: Συντονιστής της έκθεσης «Διγενής Ακρίτας» – BXM.
25. 2004: Έκθεση έργων του ζωγράφου Σοφοκλή Χρήστου στο πλαίσιο της Παραολυμπιάδας – BXM.
26. 2004: Έκθεση φωτογραφίας Σπύρου Παναγιωτόπουλου – BXM.
27. 2005: «Η Τέχνη στην Ψυχοιατρική» – BXM.
28. 2005: «Διακοσμημένα πασχαλινά αυγά απ’ όλο τον κόσμο» – BXM.
29. 2005: «Συλλογή Γ. Τσολοζίδη» – BXM.
30. 2005: «Σπήλαιο Ανδρίτσας. Μοιραίο καταφύγιο» – BXM.
31. 2005: «Οράματα» – BXM.
32. 2006: Γενικός συντονιστής της έκθεσης «TANG. Μια χρυσή εποχή (7ος-10ος αι. μ.Χ.)» – BXM.
33. 2006: «ΕΚ ΧΙΟΝΙΑΔΩΝ. Σπουδές και ανθίβολα», σε συνεργασία με το Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου – BXM.
34. 2006: «Μαΐστορες: Αντώνης Γκλίνος – Φώτης Ζαχαρίου» – BXM.
35. 2006: «Αντιγράφοντας το Βυζάντιο» – Λαογραφικό Μουσείο Κύμης Ευβοίας.
36. 2006: «Μύθοι και αρχέτυπα της Μεσογείου», σε συνεργασία με το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο – BXM.
37. 2007: «Πηλός και Χρώμα. Ευρωπαϊκή Πορσελάνη του Ιδρύματος Ι. και Δ. Πασσά. Νεώτερη κεραμική του Ελλαδικού Χώρου» – BXM.
38. 2007: «Σαλβαντόρ Νταλί: Ο μύθος του σουρεαλισμού» – BXM.
39. 2007: «Γιάννης Κολέφας, Οδοιπορικό στην Τέχνη του ψηφιδωτού, 1927-1986» – BXM.
40. 2007: Περιοδεύουσα έκθεση του BXM «Θράκη-Κωνσταντινούπολη» – Κομοτηνή, Ξάνθη, Αλεξανδρούπολη, BXM.
41. 2008-2009: Μέλος Οργανωτικής Επιτροπής έκθεσης «BYZANTIUM 330-1453» – Royal Academy Λονδίνου.
42. 2008: «Σμάλτα. Χρώμα στο χρόνο» – BXM.
43. 2008: «Ομίος: Βυζαντινά και Αφηρημένα» – BXM.
44. 2008: «Αντανεκλάσεις. Αντιγράφοντας τη βυζαντινή και δυτική τέχνη» BXM σε συνεργασία με το Ίδρυμα Πασσά-Παπαστράτσιο Μέγαρο, Αργίριο.
45. 2008: «Άγγελοι» – BXM.
46. 2008: «Αντανεκλάσεις. Αντιγράφοντας τη βυζαντινή και δυτική τέχνη» – Ιστορικό Μουσείο, Αλεξανδρούπολη.
47. 2009: «Άνθρωποι και Εικόνες: Κειμήλια Προσφύγων», στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος Icon Network – BXM.

48. 2009: «Σπουδή στο Prado. Κωνσταντίνος Κ. Κερεσετζής 1990-2007» – ΒΧΜ.
49. 2009-2010: “WARHOL/ICON: Η Δημιουργία της Εικόνας” – ΒΧΜ.
50. 2010: «Ζωγραφίζοντας στο Άγιον Όρος 1990-2008. Μάρκος Καμπάνης» – ΒΧΜ.
51. 2010: «Γιώργος Τριανταφύλλου. «Αρχέτυπα* Από τις καλύβες και τα μαντριά στη σύγχρονη Τέχνη και Αρχιτεκτονική» – ΒΧΜ.

Σημείωση: Για ένα αριθμό μικρότερων εκθέσεων ή εκδηλώσεων με παράλληλες εκθεσιακές δράσεις στοιχεία υπάρχουν στο αρχείο του ΒΧΜ.

**Διοργάνωση και ανακοινώσεις σε συνέδρια, επιστημονικές ημερίδες και συναντήσεις
(Πρβλ. αντίστοιχα δημοσιεύματα)**

1. Ανακοίνωση στο 1ο Συμπόσιο Χριστιανικής Αρχαιολογίας Εταιρείας (Αθήνα 1981).
2. Ανακοίνωση στο Α΄ Πολιτιστικό Συνέδριο Νομού Ιωαννίνων (Ιωάννινα 1983).
3. Μέλος οργανωτικής επιτροπής για το Έκτακτο Συνέδριο του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων (Μάρτιος 1984) με ανακοίνωση.
4. Μέλος Εκτελεστικής Γραμματείας στο Α΄ Διεθνές Συμπόσιο για τη Νικόπολη (1984), ανακοίνωση από κοινού με την Ευγενία Χαλκιά.
5. Ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας στα Ιωάννινα (1985).
6. Ανακοίνωση στο επιστημονικό διήμερο Πανεπιστημίου Ιωαννίνων «Ήπειρος. Η συμβολή των κοινωνικών επιστημών. Προβλήματα-συγκομιδή-αιτήματα-προοπτικές» (Ιωάννινα 1986).
7. Ανακοίνωση στο 8ο Συμπόσιο Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας (Αθήνα 1988).
8. Ανακοίνωση στο Α΄ Αρχαιολογικό και Ιστορικό Συνέδριο Αιτωλοακαρνανίας (Αγρίνιο 1988).
9. Μέλος Οργανωτικής Επιτροπής στο Συνέδριο του Ελληνικού τμήματος του ICOMOS και εισήγηση.
10. Ανακοίνωση στο επιστημονικό διήμερο Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος «Προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος» (Πύργος Ηλείας 1991).
11. Ανακοίνωση στο Α΄ Διεθνές Αρχαιολογικό Συμπόσιο Αιτωλοακαρνανίας (Μεσολόγγι 1991).
12. Ανακοίνωση στο 12ο Συμπόσιο Χριστιανικής Αρχαιολογίας Εταιρείας (Αθήνα 1992).
13. Ανακοίνωση στο Διεθνές Συμπόσιο για τα 700 χρόνια της Μονής Φιλανθρωπινών (Νησί Ιωαννίνων 1992).
14. Συμμετοχή στη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης στο Διεθνές Ευρωπαϊκό Συνέδριο «Χρήση των Μνημείων και ένταξή τους στη σύγχρονη ζωή. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης» (Αθήνα 23/5/92).
15. Ανακοίνωση στο 1ο επιστημονικό Συνέδριο Ναυπάκτου (Ναύπακτος 1992).
16. Ανακοίνωση στην επιστημονική ημερίδα για τη δεκαετία πολιτιστικής ανάπτυξης της UNESCO (Αθήνα 1992).
17. Ανακοίνωση στην επιστημονική ημερίδα προς τιμήν του Πάνου Ροντογιάννη (Λευκάδα 1993).
18. Ανακοίνωση στην επιστημονική διημερίδα: «Τουρισμός και Μνημεία» (Αθήνα 10-11.12. 1993).
19. Μέλος Επιστημονικής και Οργανωτικής Επιτροπής στο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο Ρόδου «Νέες πόλεις πάνω σε παλιές» (Ρόδος 1993) με σχετική ανακοίνωση.
20. Ανακοίνωση στο Επιστημονικό ICOMOS και Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος «Νέες πόλεις πάνω σε Παλιές. Το παράδειγμα της Σπάρτης» (Σπάρτη 1994).
21. Ανακοίνωση στην επιστημονική ημερίδα του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων (Αθήνα 1994).
22. Ανακοίνωση στην Α΄ Διεθνή Συνάντηση των αρχαιότερων πόλεων της Ευρώπης: «Ένταξη των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων στον πολεοδομικό ιστό» (Άργος 1994).
23. Συμμετοχή στο στρογγυλό τραπέζι του ICOMOS κατά τη Διεθνή Ημέρα των Μνημείων «Ο Χάρτης της Βενετίας. Τριάντα Χρόνια μετά (1964-1994)», Αθήνα 1994.
24. Ανακοίνωση στο 15ο Συμπόσιο της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας (Αθήνα 1995).
25. Ανακοίνωση στο Θ΄ Συμπόσιο Μονεμβασιάς, αφιερωμένο στους ιστορικούς οικισμούς (Μονεμβασιά 1996).
26. Ανακοίνωση στη διημερίδα της ΚΕΔΕ στη «Δίκτυο οικισμών κηρυγμένων ως ιστορικών διατηρητέων μνημείων» (Χίος 1997).
27. Ανακοίνωση στο Α΄ Διεθνές Συμπόσιο Μουσειολογίας (Θεσσαλονίκη 1997).
28. Ανακοίνωση στη συνάντηση Μουσειολογίας (Σπάρτη 1999).

29. Ανακοίνωση στη διεθνή συνάντηση για τη μεταβυζαντινή ζωγραφική στη μνήμη Μ. Χατζηδάκη (Αθήνα 1999).
30. Ανακοίνωση στο Τακτικό Συνέδριο του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων (Αθήνα 2000).
31. Ανακοίνωση στη διεθνή συνάντηση της Ελληνικού Ινστιτούτου Βενετίας και Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας (Βενετία 2000).
32. Μέλος συμβουλευτικής-επιστημονικής επιτροπής του κύκλου των συνεδρίων με γενικό τίτλο COMARECH (Κωνσταντινούπολη 1-2/10/2000, Αθήνα 15-16/12/2000).
33. Μέλος οργανωτικής επιτροπής του συνεδρίου «Ωρες Βυζαντίου, Τέχνη και Ιδεολογία» (Αθήνα 2001).
34. Διοργάνωση Ημερίδας: «Μουσείο και νέα τεχνολογία» (BXM 2001).
35. Ανακοίνωση στο διεθνές Συνέδριο «Material Culture and Well-Being in Byzantium (400-1453)» (Cambridge Αγγλίας 2001).
36. Συμμετοχή στην επιστημονική ημερίδα «Ο Σιναΐτικός Μοναχισμός εις τον χώρο και τον χρόνο επ' ευκαιρία της εισόδου εις την τρίτην χιλιετίαν» (Αθήνα 2001).
37. Διοργάνωση Ημερίδας: «Μουσεία σε Μνημεία: Μία πρόκληση» (BXM 2002).
38. Συμμετοχή στην 5η Διεθνή Συνάντηση για την αποκατάσταση των Μνημείων Ακροπόλεως (Αθήνα 2002).
39. Ανακοίνωση στο ΙΕ΄ Διεθνές Συμπόσιο Μονεμβασιάς «Η επανάχρηση του παρελθόντος» (Μονεμβασιά 2002).
40. Ανακοίνωση στο διεθνές Συνέδριο για τη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου (Ρόδος 2002).
41. Ανακοίνωση στο Β΄ Διεθνές Σιφναϊκό Συμπόσιο (Σίφνος 2002).
42. Διοργάνωση Ημερίδας «Συντήρηση των συντηρημένων έργων. Προβλήματα τεχνικά-Προβλήματα αισθητικά» (BXM 2003).
43. Ανακοίνωση Συμμετοχή στην ημερίδα της Ελληνικής Ομοσπονδίας Σωματείων Φίλων των Μουσείων (Αθήνα 2003).
44. Συμμετοχή στο σεμινάριο του ΥΠΠΟ «Αξιοποίηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς Ευρωπαϊκής σημασίας μέσω συνεργασιών και ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ φορέων, μουσείων και επαγγελματιών του πολιτιστικού χώρου», στο πλαίσιο των εκδηλώσεων της Ελληνικής Προεδρίας της ΕΕ (Ζάππειο Μέγαρο και Ευρωπαϊκό Κέντρο Δελφών, 17-19/3/2003). – Διεύθυνση της συζήτησης για τα μουσεία με εισήγηση.
45. Ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο «Η Τοιχογραφία στον Ελλαδικό χώρο» (Σαντορίνη 2003).
46. Συμμετοχή στη διεθνή συνάντηση Υπουργείου Πολιτισμού «Συστάσεις για την ανάλυση, συντήρηση και δομητική αποκατάσταση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς» (Αθήνα 2004).
47. Ανακοίνωση στο Συμπόσιο Γενναδείου Βιβλιοθήκης “Material Culture in the Medieval Mediterranean” (Αθήνα 2005).
48. Ανακοίνωση στην επιστημονική συνάντηση Νομισματικού Μουσείου και Διεύθυνσης Μουσείων του Υπουργείου Πολιτισμού (Αθήνα 2005).
49. Ανακοίνωση στο διεθνές επιστημονικό συμπόσιο του διαπανεπιστημιακού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών Αριστοτελείου πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης «Διαχείριση συλλογών, μουσείων και αρχαιολογικών χώρων» (Θεσσαλονίκη 2005).
50. Ανακοίνωση στο Θερινό Σεμινάριο Σύρου του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (Σύρος 2005).
51. Ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο «Περιβάλλον, Πολιτισμός και Ειρήνη» (Δελφοί 2005).
52. Συμμετοχή στη διεθνή συνάντηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα: «Χώροι Πολιτισμού ως μέσο πολεοδομικής πολιτικής» (Ινστιτούτο Γκαίτε, Αθήνα 2005).
53. Εισήγηση σε στρογγυλή τράπεζα στο 21ο Διεθνές Βυζαντινολογικό Συνέδριο (Λονδίνο 2006).
54. Ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο «Dopo le due cadute di Costantinopoli (1204-1453): Eredi ideologici di Bisanzio» (Βενετία 2006).
55. Ανακοίνωση στη Διεθνή Συνάντηση Ημέρας, που διοργάνωσε το Διεπιστημονικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Μουσειολογία» της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου (Θεσσαλονίκη 2007).
56. Συμμετοχή στη διεθνή εσπερίδα του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού «Σκεπτικισμός και πολυμορφία στη σύγχρονη μουσειακή πολιτική» (Αθήνα 2007).
57. Συμμετοχή στην ημερίδα Εταιρείας Ελλήνων Ιστορικών της Τέχνης «Ιστορικοί της τέχνης στο ΥΠΠΟ: Εφορείες Νεότερων Μνημείων και άλλες Υπηρεσίες» (Αθήνα 2007).
58. Διάλεξη στην Ελληνογερμανική Αγωγή: «Προετοιμάζοντας την επανάσταση του 1821. Οι υλικές μαρτυρίες ως πηγή της ιστορίας» (Αθήνα, 19-3-2007).

59. Ανακοίνωση στο Δ΄ Διεθνές Κυπριολογικό Συνέδριο (Λευκωσία 2008).
60. Ανακοίνωση στη διεθνή ημερίδα προς τιμήν Cyril Mango στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη (Αθήνα 2008).
61. Συμμετοχή στη στρογγυλή Τράπεζα Διεύθυνσης Αρχείου Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού «Τα επόμενα βήματα: προβλήματα και προοπτικές βιωσιμότητας του πολιτιστικού ψηφιακού περιεχομένου» (Αθήνα 2008).
62. Συμμετοχή στην στρογγυλή Τράπεζα 1^{ου} Συνεδρίου Δομικών Υλικών του Μετσόβιου Πολυτεχνείου «Σύγχρονα δομικά υλικά στις αναστηλώσεις των μνημείων» (Αθήνα 2008).
63. Ομιλία στον ΣΤ΄ Κύκλο Ομιλιών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Μουσειολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών «Το νέο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο. Το Μουσείο αλλάζει;» (Αθήνα 2009).
64. Ανακοίνωση στο διεθνές Συνέδριο «The Museum and Change III» (Πράγα 17-19. 2. 2009).
65. Διάλεξη στο κύκλο ομιλιών «Γέφυρες επιστήμης και Τέχνης» των μορφωτικών εκδηλώσεων του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών «Επιστήμη Κοινωνία»: «Η εικόνα ως λόγος στις συλλογές του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου» (Αθήνα 2009).
66. Ανακοίνωση στο Ερευνητικό Πρόγραμμα «Συντήρηση και ειδική μελέτη των τοιχογραφιών της Μονής Φανερωμένης Σαλαμίνας» (Αθήνα 2009).

Συμμετοχή σε ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα - διεθνείς συνεργασίες

1. Διαδικτυακό πρόγραμμα ΙΣΤΟΣ.
2. Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Save Art.
3. Ευρωπαϊκό πρόγραμμα TOURBOT (το πρώτο ρομπότ ξενάγησης σε Μουσείο).
4. Ευρωπαϊκό πρόγραμμα diARTgnosis (μελέτη και πρωτότυπη παρουσίαση μιας συλλογής έργων τέχνης).
5. Ευρωπαϊκό πρόγραμμα LASTOR (χρήση λέιζερ στη συντήρηση γλυπτών και ζωγραφικών έργων).
6. Επιστημονικός υπεύθυνος στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000» - ACCU - Access to Cultural Heritage: Policies of Presentation and Use (2004-2007).
7. Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα ICON-NETWORK.
8. Γενικός συντονιστής στη μουσειολογική μελέτη και πρόταση οργάνωσης του Πατριαρχικού Μουσείου Αλεξανδρείας στην Αίγυπτο.
9. Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Collections Mobility 2.0-Lending for Europe 21st c.
10. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής, Δράση: Σύγχρονες εφαρμογές βυζαντινής και μεταβυζαντινής βιβλιοδεσίας.

Εκπαιδευτής σε εξωπηρεσιακά Σεμινάρια

1. Σεμινάριο για νέους αρχιτέκτονες του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος / Κέρκυρας: α) Τα φρούρια της Κέρκυρας, β) Η προστασία των ιστορικών πόλεων – Η ελληνική εμπειρία (Κέρκυρα 1992).
2. Σεμινάριο για αιρετούς εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης της ΤΕΔΚ Αργολίδας «Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και η Τοπική Αυτοδιοίκηση» (Πόρτο-Χέλι 1992).
3. Β΄ Σεμινάριο για νέους αρχιτέκτονες του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος / Κέρκυρας: «Οχρωμένες πόλεις: Από το Βυζάντιο στη σύγχρονη εποχή».(Κέρκυρα 1992).
4. Β΄ Σεμινάριο για αιρετούς εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ΤΕΔΚ Αργολίδας: «Η ένταξη των μνημείων στη σύγχρονη ζωή και ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης» (Ναύπλιο 1992).
5. Σεμινάριο του ICOM και Γενικής Γραμματείας Ισότητας: α) Τεκμήρια του παρελθόντος. Εισαγωγή στην έννοια της Ιστορικότητας. β) Ο Ελαιώνας της Αθήνας (Αθήνα 1993).
6. Γ΄ Σεμινάριο για αρχιτέκτονες του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος / Κέρκυρας: «Ιστορικά κέντρα στην Ελλάδα. Από την υποβάθμιση στην αξιοποίηση» (Κέρκυρα 1993).
7. Σεμιναριακός κύκλος ΕΟΤ σε Ιωάννινα, Βόλο, Αθήνα, Ηράκλειο και Θεσσαλονίκη: «Οι συνέπειες του μαζικού τουρισμού στα Μνημεία» (1994).
8. Σεμινάριο του Τομέα Χωροταξίας του ΕΜΠ: «Μνημεία, ιστορικές τοποθεσίες και πολιτική τουρισμού» (Αθήνα 1994).

9. Σεμιναριακός κύκλος του Κέντρου Έκφρασης και Δημιουργίας σε συνεργασία με την Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς: α) Οι έννοιες των μνημείων σήμερα. Το πολιτιστικό περιβάλλον. β) Πολιτιστική κληρονομιά και ανάπτυξη (Αθήνα 1994).
10. Εισήγηση στην ημερίδα του Ινστιτούτου Ενημέρωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης: «Η εξωτερική πολιτιστική πολιτική και η πολιτιστική κληρονομιά».

Συμμετοχή σε συμβούλια, επιτροπές, ομάδες εργασίας κ.λπ.

1. Συμμετοχή στην ομάδα εργασίας του ΤΕΕ για την «Εναρμόνιση της νομοθεσίας μετά τη σύμβαση της Γρανάδας για την αρχιτεκτονική κληρονομιά» (1993 κ.ε.).
2. Μέλος του Δ.Σ. του Τ.Α.Π. (1994-1997).
3. Μέλος του ΚΑΣ (1999-2008).
4. Μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου Μουσείων (2006-2010).
5. Αναπληρωματικό μέλος Κ.Σ.Ν.Μ. (1999-2004).
6. Μέλος του γνωμοδοτικού συμβουλίου Μουσειακής πολιτικής με τριετή θητεία (1999).
7. Αναπληρωματικό μέλος του Τεχνικού Συμβουλίου του ΥΠΠΟ (1998-2000).
8. Αναπληρωματικό μέλος Β΄ Πενταμελούς Υπηρεσιακού Συμβουλίου (1997-1998).
9. Μέλος της ελληνικής αντιπροσωπείας του ΥΠΠΟ με θέμα την περιφερική οικονομική ανάπτυξη μέσω διασυνοριακών προγραμμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας για τον τομέα των Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων (Αθήνα 2007).
10. Μέλος της Ομάδας Εργασίας για την καταγραφή των Οθωμανικών Μνημείων στην Ελλάδα.
11. Αναπληρωματικό μέλος εθνικής επιτροπής παρακολούθησης πιλοτικής δράσης: Κεντρική και Νοτιοανατολική Μεσόγειος –ARCHIMED.
12. Μέλος της τριμελούς Επιστημονικής Επιτροπής για τα έργα στη βυζαντινή Μονή Οσίου Λουκά.
13. Μέλος επιτροπής για την διάσωση, αποκατάσταση και συντήρηση Ι. Ν. Αγ. Δημητρίου Καταράκτη (2000).
14. Μέλος ομάδας εργασίας για την ανάπτυξη συνεργασίας του ΥΠΠΟ, με το Συμβούλιο Αποδήμου Ελληνισμού (1997).
15. Μέλος ομάδας εργασίας για την εκπόνηση Σχεδίου Οργανισμού του ΥΠΠΟ (1997).
16. Μέλος ομάδας εργασίας για την προετοιμασία έργων Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων του ΓΚΠΣ.
17. Μέλος επιτροπής κατάρτισης σχεδίου ανάπτυξης 2000-2006 για τον τομέα του πολιτισμού.
18. Μέλος ομάδας εργασίας για την βελτίωση του Ν. 3028/2002.

Διεθνείς υποθέσεις, αποστολές στο εξωτερικό

1. Συμμετοχή στην Α΄ Πανευρωπαϊκή συνάντηση περιφερειών με θέμα «Ανάδειξη - Αξιοποίηση ιστορικών μνημείων - Η Μονή Αρκαδίου» (Ρέθυμνο 7-8/12/1992).
2. Συμμετοχή, ως μέλος της εθνικής αντιπροσωπείας, στη Συνδιάσκεψη του ΟΗΕ HABITAT II (Κωνσταντινούπολη, 4-10/6/1996).
3. Μέλος της Εθνικής αντιπροσωπείας στη Γ.Σ. του ICOMOS στη Σόφια (5-10/10/1996).
4. Συμμετοχή στην Α΄ διμερή συνάντηση ελληνικού και τουρκικού ICOMOS με διεθνείς παρατηρητές: «Πόλεμος και μνημεία» (Αθήνα, 26-28/9/1997).
5. Συμμετοχή στη Β΄ διμερή συνάντηση ελληνικού και τουρκικού ICOMOS «Σύγχρονα προβλήματα προστασίας και διατήρησης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Προσεγγίσεις και προτάσεις» (Κωνσταντινούπολη, 18-20/2/98).
6. Συμμετοχή στη στρογγυλή Τράπεζα με θέμα «Πολιτιστικός Τουρισμός» του Διεθνούς Συνεδρίου του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου «Tourism and culture for sustainable development» (Αθήνα, Μάιος 1998).
7. Συμμετοχή στο πρόγραμμα MEDA και στη συνάντηση της Τυνησίας για τα παραδοσιακά επαγγέλματα (1998).
8. Συμμετοχή στη Διεθνή Συνάντηση των Δελφών για την Πολιτιστική Διαχείριση με θέμα: «Ας μιλήσουμε για Μουσεία» (Μάρτιος 2003).

9. Συμμετοχή στην τιμητική επιτροπή του διεθνούς συνεδρίου συντήρησης της ομάδας ειδικού ενδιαφέροντος-συντήρηση εικόνων, του Painting's Working Group του ICOM-CC- με θέμα: «Εικόνες: Έρευνα, Συντήρηση και θέματα Δεοντολογίας (Αθήνα 3-7/12/2006).

Συμμετοχή σε εξωπηρεσιακές δραστηριότητες

1. Γενικός Γραμματέας της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας (2000-2010).
2. Αντιπρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOMOS μέχρι το 2002.
3. Εταίρος της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας.
4. Μέλος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM.
5. Μέλος της επιστημονικής καλλιτεχνικής επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων.
6. Επίτιμο μέλος Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος.
7. Μέλος Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Χριστιανικών Μνημείων, Ιεράς Συνόδου Εκκλησίας της Ελλάδος.
8. Μέλος Δ.Σ της Δημοτικής Πινακοθήκης Καλλιθέας «ΣΟΦΙΑ ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ»
9. Εκπαιδευτής στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης.
10. Μέλος Συλλόγου Φύλων Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών.
11. Μέλος ολομέλειας της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO.
12. Μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Κέντρου Ιβάν Ντούιτσεφ της Σόφιας.
13. Μέλος συμβουλευτικής επιτροπής ευρωπαϊκού προγράμματος DARIAH.
14. Συνεργάτης-καθηγητής στους διατμηματικούς μεταπτυχιακούς κύκλους σπουδών του ΕΜΠ και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με παρουσιάσεις θεμάτων σχετικά με τα Μνημεία και τα Μουσεία (1999-2000).
15. Συνεργάτης-καθηγητής στο διατμηματικό μεταπτυχιακό κύκλο σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στα πλαίσια του ΕΠΕΑΕΚ (2002-2003).
16. Συμμετοχή στο διαπανεπιστημιακό πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών μουσειολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης για τον νέο κύκλο σπουδών με θέματα εισήγησης: «Ζητήματα οργάνωσης και διοίκησης» και «Ζητήματα μουσειολογίας» (2006-2008).

Βραβεύσεις

1. Δεύτερο Βραβείο Ποιότητας Δημοσίων Υπηρεσιών από το Υπουργείο Εσωτερικών στην Αθήνα (Δεκέμβριος 2007).
2. Βράβευση στο 5ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Ποιότητας των Δημοσίων Υπηρεσιών (Παρίσι 2008). Η αξιολόγηση στηρίχθηκε στην εφαρμογή του ευρωπαϊκού κοινού πλαισίου αξιολόγησης των δημοσίων φορέων.

Εργογραφία¹

[Δεν έχει συμπεριληφθεί το σύνολο των επιφυλλίδων, συνεντεύξεων στον Τύπο και τα πολύπτυχα εκθέσεων, για τα οποία βλ. αρχεία του ΒΧΜ].

Α'. Δημοσιευμένα

1. «Παρατηρήσεις στην εκκλησιαστική ζωγραφική της Λευκάδας», *Κερκ. Χρον.* 26 (1981) 340-350.
2. «Νέα παλαιοχριστιανική Βασιλική στη Νικόπολη της Ηπείρου», *Ηπειρ. Χρον.* 23 (1981) 346-349.
3. «Νεώτερα στοιχεία σε βυζαντινούς ναούς της Αιτωλοακαρνανίας», *Ηπειρ. Χρον.* 23 (1981) 266-283.
4. «Παλαιοχριστιανικά ευρήματα στη Β.Δ. Ελλάδα», *1^ο Συμπόσιο ΧΑΕ, Περιλήψεις ανακοινώσεων*, Αθήνα 1981, 40-41.
5. «Τρεις δεσποτικές εικόνες από τον ναό της Μεταμόρφωσης Σωτήρος στην Κληματιά Ιωαννίνων», *Ηπειρ. Χρον.* 25 (1983) 189-210.

6. «Πολιτιστική κληρονομιά - Σύγχρονη αντιμετώπιση», *Πρακτικά Α΄ Πολιτιστικού Συνεδρίου Νομού Ιωαννίνων* (Ιωάννινα 1984), Ιωάννινα 1984, 105-113.
7. Επιφανειακές και σκαφικές έρευνες στη ΒΔ Ελλάδα, *Ηπειρ. Χρον.* 26 (1984) 117-145.
8. *Ομάδες ζωγράφων στην Ήπειρο την Όψιμη Τουρκοκρατία», Πρακτικά του Συνεδρίου Ιστορίας, «Ηπειρος: Κοινωνία-Οικονομία. 15^{ος}-19^{ος} αι» (Γιάννενα 4-7 Σεπτεμβρίου 1985), Γιάννενα 1986, 241-252.*
9. Δ. Κωνσταντίος – Ε. Χαλκιά, «Παλαιοχριστιανικά γλυπτά Νικοπόλεως», *Πρακτικά Α΄ Διεθνούς Συμποσίου για τη Νικόπολη (23-29 Σεπτεμβρίου 1984)*, Πρέβεζα 1987, 317-325.
10. ΑΔ 33 (1978), Β΄1 Χρονικά, Αθήνα 1985, 208-215, 230-231(από κοινού με Ε. Χαλκιά).
11. «Προστασία των Μνημείων και Τοπική Αυτοδιοίκηση», *Πρακτικά Έκτακτου Συνεδρίου του ΣΕΑ με θέμα «Έργα και Λειτουργία μιας Υπηρεσίας για την προστασία των μνημείων σήμερα» (Αθήνα 1984)*, Αθήνα 1987, 517-520.
12. ΑΔ 34 (1979), Β΄1 Χρονικά, Αθήνα 1987, 248-261, 271-274.
13. ΑΔ 35 (1980), Β΄1 Χρονικά, Αθήνα 1988, 330-332, 335-336, 341-343, 344-347.
14. ΑΔ 36 (1981), Β΄2 Χρονικά, Αθήνα 1988, 283, 286, 288-289, 291, 293.
15. ΑΔ 37 (1982), Β΄2 Χρονικά, Αθήνα 1989, 268, 271-273, 273-274, 277, 277-278, 278.
16. ΑΔ 38 (1983), Β΄2 Χρονικά, Αθήνα 1989, 235-236, 236-237, 237, 238-239, 245, 249-250.
17. ΑΔ 39 (1984), Β΄2 Χρονικά, Αθήνα 1989, 192-195
(από κοινού με Φ. Κεφαλλονίτου), 200-202.
18. «Περί αρχαιολογικών συνδρόμων», *Αλμανάκ Κοινωνιολογίας 1988* (Αθήνα 1989), 205-211.
19. «Ουζντίνα: Η ιστορική διαδρομή, η πολεοδομική εξέλιξη και τα μνημεία ενός μεσαιωνικού οικισμού», *ΔΧΑΕ* περίοδ. Δ΄, 15 (1989-90) 89-104.
20. «Προβλήματα προστασίας, έρευνας και ανάδειξης των βυζαντινών μνημείων της Αιτωλοακαρνανίας», *Πρακτικά Α΄ Αρχαιολογικού και Ιστορικού Συνεδρίου Αιτωλοακαρνανίας (Αγρίνιο, 21-23 Οκτωβρίου 1988)*, Αγρίνιο 1991, 603-609.
21. «Ήπειρος: Η αρχαιολογική έρευνα για τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο», *Ηπειρ. Χρον.* 30 (1992) 61-86.
22. «Αρχαία και Πολίτης», *Αρχαιολογία και Τέχνες* 43 (1992) 68-72.
23. «Η προστασία των ιστορικών πόλεων - Η ελληνική εμπειρία», *Πολίτης* 118 (Μάρτιος 1992) 43-45.
24. «Μία οικογένεια ζωγράφων από το Καπέσοβο Ζαγοριού», *12^ο Συμπόσιο ΧΑΕ, Περιλήψεις ανακοινώσεων*, Αθήνα 1992, 29.
25. «Ναύπακτος: Προβλήματα προστασίας μιας ιστορικής πόλης», *Πρακτικά Α΄ επιστημονικού Συνεδρίου Ναυπάκτου (Ναύπακτος, Οκτώβριος 1992)*, *Ναυπακτικά* 6 (1992-93) 201-211.
26. «Τουρισμός και μνημεία: επιπτώσεις του πολιτιστικού τουρισμού στα μνημεία», *Πρακτικά Συνεδρίου «Τουρισμός και μνημεία» (Αθήνα, 10-11/12/1993)*, Αθήνα [Τεχνικά Χρονικά ΤΕΕ, ΤΕΕ και ICOMOS] 1993, 140.
27. «Κοινωνικός χώρος και μνημείο», *Πρακτικά επιστημονικής ημερίδας για τη δεκαετία Πολιτιστικής ανάπτυξης της UNESCO (Αθήνα, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών 4/12/1992)*, Αθήνα 1993.
28. «Προγραμματικές συμβάσεις Κοινωνικό εργαλείο ή κρατικός μηχανισμός», *Πρακτικά Συνεδρίου «Νέες πόλεις πάνω σε παλιές. Το παράδειγμα της Σπάρτης» (Σπάρτη, 1994)*, Σπάρτη [ΤΕΕ και ICOMOS], 1994, 47-51.
29. Σ. Αυγερινού-Κολώνια, Β. Δωροβίνης, Α. Κεραμίδας, Δ. Κωνσταντίος, Α. Χριστοφίδου, *Επεξεργασία τροποποιήσεων στην ελληνική νομοθεσία μνημείων ύστερα από την επικύρωση της σύμβασης της Γρανάδας με τον Ν.2039/1992*, Αθήνα [ΤΕΕ- ICOMOS (ελληνικό τμήμα)], 1995.
30. *Το Κάστρο των Ιωαννίνων*, Αθήνα [έκδ. ΤΑΠΑ/ΥΠΠΟ], 1997.
31. «Η ανασκαφή του βυζαντινού ναού του αγίου Δημητρίου στο Ματσούκι Αιτωλοακαρνανίας», *ΑΑΑ* 29 (1996-1998) 67-76.
32. «Χορηγία και τέχνη στην Ήπειρο την περίοδο της Ύστερης Τουρκοκρατίας», *ΔΧΑΕ*, περίοδ. Δ΄, 20 (1998-99) 409-415.
33. «La Grecia dopo la presa di Costantinopoli: Focolaio d'arte e di cultura», *Κατάλογος Έκθεσης Cristiani d'Oriente*, Milano 1999, 79-85.
34. «Κιβωτός του Βυζαντίου. Ιστορία, στόχοι και προοπτικές του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου», *Επτά Ημέρες, Η Καθημερινή*, 10-11.4.1999, 2-4.

35. «Ο Καπεσοβίτης ζωγράφος Αναστάσιος στο Νησί των Ιωαννίνων», *Πρακτικά Συμποσίου «Μοναστήρια Νήσου Ιωαννίνων»*. 700 χρόνια 1292-1992 (29-31 Μαΐου 1992), Ιωάννινα 1999, 161-180.
36. ΑΔ 54 (1999), Β'1 Χρονικά, Αθήνα 1999, 36-39.
37. «Μουσείο και Μνημείο ή το Μουσείο μέσα στην ιστορική πόλη», στο Σκαλτσά, Μ. (επιμ.) *Η Μουσειολογία στον 21ο αιώνα: Θεωρία και Πράξη (Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου «Η Μουσειολογία στον 21ο αι.»*, Θεσσαλονίκη 21-24/11/1997), Θεσσαλονίκη [εκδ. Εντευκτήριο] 2001, 193-195. Δημοσίευση και στο: *Επτάκνυλος*, περίοδ. Γ', τεύχ. 2 (Σεπτέμβριος 1998-Ιανουάριος 1999) 79-82.
38. «Η έννοια της ολοκληρωμένης συντήρησης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και η ελληνική εμπειρία» και πρόλογος, *Πρακτικά επιστημονικού Συνεδρίου «Νέες πόλεις πάνω σε παλιές» (Ρόδος 1993)*, Αθήνα 2000, xiii, 1-10.
39. *Γεωργίου Λαμπάκη περιηγήσεις. Ημερολόγιο ΒΧΜ έτους 2000*, Αθήνα 2000, συντονισμός έκδοσης και προλογικό σημείωμα, 3-6.
40. Συντονισμός και πρόλογος Κατάλογου Έκθεσης *Αυτοκρατορικά Δώρα. Αφιερώματα της Μεγάλης Αικατερίνης στην Ελληνική Εκκλησία του Λιβόρνου (Αθήνα, ΒΧΜ, 19 Μαΐου - 20 Αυγούστου 2000)*, Αθήνα 2000, 2-3.
41. *Περί προσώπου. Ημερολόγιο ΒΧΜ έτους 2001*, Αθήνα 2001, συντονισμός έκδοσης και προλογικό σημείωμα, 3-4.
42. *Προσέγγιση στο έργο των ζωγράφων από το Καπέσοβο της Ηπείρου. Συμβολή στη μελέτη της θρησκευτικής ζωγραφικής στην Ήπειρο τον 18ο και το α' μισό του 19ου αιώνα (διδασκτορική διατριβή)*, [έκδ. ΤΑΠΑ/ΥΠΠΟ], Αθήνα 2001.
43. Συντονισμός και πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης *Ζωγραφικής Εγκώμιον. Τοιχογραφίες από το καθολικό της Μονής Παναγίας Οδηγήτριας στην Αρόλινα της Λευκάδας (Αθήνα, ΒΧΜ, 20 Δεκεμβρίου 2000 - 28 Φεβρουαρίου 2001)*, Αθήνα 2001, 2-3.
44. Πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης *Το Αββαείο του Αγίου Γάλλου και οι Θησαυροί του, Stiftung St. Gallen, (Αθήνα, ΒΧΜ 2001)*, Αθήνα 2001, παρθένη σελίδα.
45. *Συλλογή Διονυσίου Λοβέρδου. Ημερολόγιο ΒΧΜ έτους 2002*, Αθήνα 2002, συντονισμός έκδοσης και προλογικό σημείωμα, 5.
46. Συντονισμός, πρόλογος (8-9), και κεφάλαιο "Greece. Heart of Art and Culture after the Fall of Constantinople", στον Κατάλογο Έκθεσης, σε συνεργασία με το Onassis Cultural Center, *«Post-Byzantium: The Greek Renaissance 15th- 18th century. Treasures from the Byzantine and Christian Museum, Athens» (Onassis Cultural Center, New York 2002)*, Αθήνα [έκδ. ΒΧΜ], 2002, 29-58.
47. Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος (εκδ.), Κατάλογος Έκθεσης *Μυστήριον Μέγα και Παράδοξον*, Αθήνα [ΒΧΜ] 2002, λήμματα αρ. 43: (Βάπτισις), 115 (Σταύρωσις), 118 (Σταύρωσις).
48. «Naïve» depictions of Christ in post-byzantine Art», *Πρακτικά Συνεδρίου «Ο Χριστός στη Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Τέχνη»*, (Βενετία, 22-23 Σεπτεμβρίου 2002) Βενετία 2002, 87-94.
49. «Η πρόκληση των Μουσείων στον 21ο αιώνα», *Πρακτικά Δ' Τακτικού Συνεδρίου Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων «Το μέλλον του παρελθόντος μας. Ανιχνεύοντας τις προοπτικές της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και της ελληνικής αρχαιολογίας» (Αθήνα, 24-26/11/2000)*, Αθήνα 2002, 174-177. Αναδημοσίευση: *Ilissia*, 7-8 (Φθινόπωρο 2010 -Άνοιξη 2011) 54-57.
50. «Καπεσοβίτες ζωγράφοι», ΕΙΕ/ΙΝΕ - ΧΑΕ (εκδ.), *Ζητήματα μεταβυζαντινής ζωγραφικής στη μνήμη Μ. Χατζηδάκη*, Αθήνα 2002, 231-252.
51. Συντονισμός και πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης *Ελλήνων κειμήλια. Δωρεές στον καθεδρικό ναό της Αγίας Σοφίας του Λονδίνου (Hellenic Centre of London, 7-25 Μαρτίου 2002)*, Αθήνα 2002, 17-18.
52. «Έξι διευθυντές μουσείων παρουσιάζουν: Δημήτριος Κωνσταντίος», *Έψιλον, Ελευθεροτυπία*, 4.8.2002, 43.
53. Συντονισμός και πρόλογος στον συνοπτικό Κατάλογο Έκθεσης *1884-1930. Από τη Χριστιανική Συλλογή στο Βυζαντινό Μουσείο*, Αθήνα [ΒΧΜ], 2002, 13.
54. *Μικρασιατικά κειμήλια, Ημερολόγιο ΒΧΜ έτους 2003*, Αθήνα 2003, συντονισμός έκδοσης και προλογικό σημείωμα, 5-6.
55. *Η Πόλη, το Μουσείο, το μνημείο, Δοκίμια πολιτιστικής διαχείρισης*, Αθήνα 2003.
56. Συντονισμός και πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης, σε συνεργασία με την Comune di Roma, *Riflessi di Bizanzio. Capolavori d'arte dal XV al XVIII secolo dal Museo Bizantino e Cristiano di Atene (Musei Capitolini, Palazzo Caffarelli, 22 maggio - 7 settembre 2003)*, Atene 2003, XVII-XVIII.

57. Συντονισμός και πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης *Εικόνων Διάλογος. Συλλογή Δ. Λοβέρδου, Ευρωπαϊκή Θρησκευτική Ζωγραφική, Σύγχρονη τέχνη. DiARTgnosis, Study of European Religious Painting*, Αθήνα 2003, 6-7.
58. *Βυζαντινή Αθήνα. Ημερολόγιο BXM έτους 2004*, Αθήνα 2004, συντονισμός έκδοσης και προλογικό σημείωμα, 6-7.
59. «Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο: Από τον 19^ο στον 21^ο αι.», *Ο κόσμος του Βυζαντινού Μουσείου*, BXM και Εκδόσεις Άγρα, Αθήνα 2004, 9-25· επίσης συντονισμός, επιμέλεια και πρόλογος, 7.
60. «Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο: Μεταμορφώσεις», *Θωράκιον. Αφιέρωμα στη μνήμη του Παύλου Λαζαρίδη*, Αθήνα 2004, 29-46.
61. Ηλεκτρονική δημοσίευση (DVD) *Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο*, Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού, Αθήνα 2004.
62. «Η Εύβοια στο Βυζαντινό Μουσείο», *Το Ρόπτρο. Κείμενα ιστορίας και λαογραφίας περιοχής Αυλωναρίου*, 12 (Αυλωνάρι 2004) 44-49.
63. *Μεταβυζαντινή Αθήνα, Ημερολόγιο BXM έτους 2005*, Αθήνα 2005, συντονισμός έκδοσης και προλογικό σημείωμα, 5-6.
64. Συντονισμός και πρόλογος στον συνοπτικό Κατάλογο Έκθεσης *Συλλογή Γεωργίου Τσολοζίδη Έργα βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης (Αθήνα, BXM, 1η Ιουνίου - 31 Αυγούστου 2005)*, Αθήνα [BXM] 2005, 6-9.
65. Συντονισμός και σημείωμα στα *Πρακτικά ημερίδας. Συντήρηση και έκθεση συντηρημένων έργων. Προβλήματα τεχνικά, προβλήματα αισθητικά (Αθήνα, BXM, 29.1.2003)* [Μικρά Μουσειολογικά 1], Αθήνα [BXM] 2005, 5.
66. Συντονισμός και πρόλογος στον συνοπτικό Κατάλογο Έκθεσης, σε συνεργασία με την Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας Νοτίου Ελλάδος, *Σπήλαιο Ανδρόιτσας - Μοιραίο καταφύγιο (Αθήνα, BXM, 26 Σεπτεμβρίου - 15 Νοεμβρίου 2005)*, Αθήνα 2005, 6-9.
67. D. Konstantios, N. Konstantios, L. Tsombanoglou, *A Manual for Museum Managers*, Department of Culture and Cultural Heritage, Directorate General IV – Education, Culture and Heritage, Youth and Sport, Stage Project, Council of Europe, Strasbourg, August 2005.
68. Συνέντευξη για θέματα μουσείων, *Τετράδια Μουσειολογίας*, 2 (2005) 28-30.
69. «Εικόνες από τη Σίφνο στο Βυζαντινό Μουσείο», *Πρακτικά Β΄ Διεθνούς Σιφναϊκού Συμποσίου (Σίφνος 2002)*, τόμ. Β΄, Αθήνα 2005, 151-162.
70. *Σμιλεύοντας το μάρμαρο στα βυζαντινά και μεταβυζαντινά χρόνια. Ημερολόγιο BXM έτους 2006*, συντονισμός έκδοσης και προλογικό σημείωμα, Αθήνα 2006, 5-6.
71. Συντονισμός και πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης *Μαΐστορες: Αντώνης Γκλίνος, Φώτης Ζαχαρίου (Αθήνα, BXM, 27 Φεβρουαρίου - 26 Απριλίου 2006)*, Αθήνα 2006, 6-7.
72. «Ας μιλήσουμε για Μουσεία», *Πρακτικά του Σεμιναρίου «Αξιοποίηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς» (Αθήνα - Δελφοί 17-19 Μαρτίου 2003)*, Υπουργείο Πολιτισμού. Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων, 2006, 189-194.
73. Συντονισμός και πρόλογος στον συνοπτικό Κατάλογο Έκθεσης *Η Κίνα των TANG. Μια χρυσή εποχή (7^{ος}-10^{ος} αι. μ.Χ.) (Αθήνα, BXM, 10 Ιουλίου - 31 Αυγούστου 2006)*, Αθήνα [BXM] 2006, 10-11.
74. Συντονισμός και πρόλογος έκδοσης *Διαδρομές στο Βυζάντιο. Επιφυλλίδες και διαλέξεις της Μαρίας Θεοχάρη (Μελετήματα 1)*, Αθήνα [BXM] 2006, 9-10.
75. «Διαχείριση και προστασία των ιστορικών οικισμών. Η ελληνική εμπειρία. Οι προοπτικές», Χ. Καλλιγά (επ.), *Θεορία και πρακτική για την αποκατάσταση ιστορικών οικισμών με σκοπό τις νέες χρήσεις*, Αθήνα 2006, 177-193.
76. «Γεώργιος Σωτηρίου. Υπέρ έθνους, θρησκείας και επιστήμης», *Από τη Χριστιανική Συλλογή στο Βυζαντινό Μουσείο*, Αθήνα [έκδ. ΤΑΠΑ/ΥΠΠΟ], 2006, 64-76.
77. *Ημερολόγιο βιβλίων / Historiae librorum. Ημερολόγιο BXM έτους 2007*, συντονισμός έκδοσης και προλογικό σημείωμα, Αθήνα [BXM] 2007, 5-6.
78. «Οικειότητα» και «ανοχή». Κοινωνικές προϋποθέσεις στην προστασία και διαχείριση οικιστικών συνόλων», *Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου για τη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου (Ρόδος 2001)*, Αθήνα, 2007, τ. Α΄, 17-21.
79. Συντονισμός και πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης *Πηλός και χρώμα. Νεώτερη κεραμική του ελλαδικού χώρου (15ος-19ος αι.) (Αθήνα, BXM 21.12.2006 - 17.2. 2007)*, Αθήνα [BXM] 2007, 7-9.

80. Συντονισμός και πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης Γιάννης Κολέφας (1927-1986). *Οδοιπορικό στην τέχνη του ψηφιδωτού* (Αθήνα, BXM, 28.3. - 17.6.2007), Αθήνα [BXM] 2007, 9-10.
81. Συντονισμός και πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης Θράκη-Κωνσταντινούπολη: *Το οδοιπορικό του Γεωργίου Λαμπάκη (1902)*, (Κομοτηνή 19.4.2007-20.5.2007, Ξάνθη 23.5.2007-15.7.2007, Αλεξανδρούπολη 19.7.2007-30.9.2007, Αθήνα, 7.11.2007-6.1.2008) Αθήνα 2007, 6-7.
82. Συντονισμός και πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης *Salvador Dalí. Ο Μύθος του Σουρεαλισμού* (Αθήνα, BXM, 15.1.-24.3. 2007), Αθήνα 2007, 9.
83. Συντονισμός και πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης *Απόπειρες Εφαρμοσμένης Μεταφυσικής. Μανώλης Ζαχαριουδάκης - Μανώλης Χάρος*, (Αθήνα, BXM, 31.10.-30.11. 2007) Αθήνα 2007, 3.
84. Εισαγωγή στον Κατάλογο Έκθεσης *Ο Βυζαντινός κόσμος του Μητράκα* (Αθήνα, BXM, 2.7.-19.8. 2007), Αθήνα 2007, 11.
85. «Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο: Μια άλλη πολιτική είναι εφικτή», *Plissia* 1 (Φθινόπωρο 2007) 4-13.
86. Βιβλιοκρισία: M. Lynn (επιμ.), *Η αρχαιολογία στο στόχαστρο*, Αθήνα 2006: *Plissia* 1 (Φθινόπωρο 2007) 112-113.
87. «Οι απόηχοι ενός συμποσίου», *Plissia* 1 (Φθινόπωρο 2007) 116.
88. «Διάλογοι για το Μουσείο Ακρόπολης. Φοβίες ενός επαγγελματία», *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 21.10.2007, 30-31.
89. "Introduction to Material Culture in the Byzantine and Christian Museum, Athens", *Material Culture and Well-Being in Byzantium (400-1453). Proceedings of the International Conference (Cambridge 8-10.9.2001)*, Wien 2007, 155-158.
90. *Κεντητές, κεντήτριες & κεντήματα στην Κωνσταντινούπολη (17ος - 19ος αι.)*. *Ημερολόγιο BXM έτους 2008*, συντονισμός έκδοσης και προλογικό σημείωμα, Αθήνα [BXM] 2008, 6-7.
91. «Διαχείριση και διοίκηση του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου», *Πρακτικά διεθνούς επιστημονικού συμποσίου μουσειολογίας (Θεσσαλονίκη, 2/12/2005)*, Θεσσαλονίκη, [Εκδ. Εντευκτηρίου], 2008, 34-38.
92. Συντονισμός και πρόλογος στην έκδοση I. Τουράτσου - Ε. Χαλκιά, *Ο Θησαυρός της Κρατήγου Μυτιλήνης. Νομίσματα και τιμαφή αντικείμενα του 7^{ου} αι. μ.Χ. (Αθροίσματα, 1)*, Αθήνα: [BXM] 2008, 6-7.
93. Συντονισμός και πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης *Σμάλτα. Χρώμα μέσα στον χρόνο* (Αθήνα, BXM 21.12.2007-17.2.2008), Αθήνα [BXM] 2008, 10-13.
94. Συντονισμός, επιμέλεια και εισαγωγή στην έκδοση *Βυζαντινές Συλλογές. Η μόνη έκθεση*, Αθήνα: [BXM] 2008, 6-27.
95. Δ. Κωνσταντίου - Λ. Γεωργακόπουλος, «Ιλίσσια: το πολιτιστικό πάρκο του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου», *Plissia* 2 (Άνοιξη 2008) 76-83.
96. Πρόλογος στο βιβλίο Θ. Μουτσόπουλου, *Οράματα: Η τέχνη ως διαμεσολάβηση, με αφορμή την ομώνυμη έκθεση* (Αθήνα, BXM, Οκτώβριος 2005), Αθήνα 2008, 8-13.
97. Πρόλογος στο βιβλίο Φ. Καϊμάκη, *Η Ελλάδα του Σαλέντο*, Αθήνα 2008, 12-16.
98. «Μουσειακές σπουδές: εν τοις πράγμασι...», *Plissia* 3 (Φθινόπωρο 2008) 32-37.
99. «Μουσειακές επισκέψεις. Βερολίνο-Βρυξέλλες», *Plissia* 3 (Φθινόπωρο 2008) 102-109.
100. «Μετατρέπονται οι λατρευτικοί χώροι σε μουσεία;», *Πρακτικά ημερίδας Μουσεία σε μνημεία. Μια Πρόκληση* (Αθήνα, 25-4-2002) [Μικρά Μουσειολογικά, 2], Αθήνα: [BXM] 2008, 171-183.
101. ΑΔ 55 (2000), Β'1 *Χρονικά*, Αθήνα 2009, 36-39.
102. *Άγγελοι. Ημερολόγιο BXM έτους 2009*, συντονισμός έκδοσης και προλογικό σημείωμα, Αθήνα [BXM] 2009, 4-5.
103. "The Innovation of the Byzantine and Christian Museum in Athens", *Anthology of the International Museology Conference (National Museum, Prague 17-19.2.2009)*, Prague, [Czech Association of Museums and Galleries], 2009, 22-26.
104. «Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο. Η αλλαγή», *Αρχαιολογία και Τέχνες* τεύχ. 110 (Μάρτιος 2009) 96-100.
105. Συντονισμός και πρόλογος του καταλόγου *Βυζάντιο και Νεότερη Τέχνη. Η πρόσληψη της Βυζαντινής Τέχνης στην ελληνική ζωγραφική του Α' μισού του 20^{ου} αιώνα*, Αθήνα: [BXM] 2009, 9.
106. *Βυζαντινό Μουσείο. Το Παρελθόν, το Παρόν και το Μέλλον*, Αθήνα [BXM] 2009.
107. *Η Ιστορία της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, Αθήνα [BXM] 2009.

108. Πρόλογος στο βιβλίο Ε. Μάργαρη (επιμ.), *Σπουδή στο Prado. Κωνσταντίνος Κ. Κερεσσετζής 1990-2007*, Αθήνα 2009, 10-11.
109. «Το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο ολοκληρώνεται. Το Βυζαντινό Μουσείο γυρίζει σελίδα», *Ilissia* 5-6 (Φθινόπωρο 2009-Άνοιξη 2010) 4-11.
110. *Ανιχνεύοντας το κοσμικό στο ιερό. Ημερολόγιο ΒΧΜ έτους 2010*, συντονισμός έκδοσης και προλογικό σημείωμα, Αθήνα [ΒΧΜ]2010, 3-4.
111. Συντονισμός, επιμέλεια και εισαγωγή στον συνοπτικό Κατάλογο *Βυζαντινό Μουσείο. Η μόνιμη έκθεση*, Αθήνα [ΒΧΜ] 2010, 4-31.
112. Συντονισμός και πρόλογος στον Κατάλογο Έκθεσης *Warhol+Icon. Η Δημιουργία της Εικόνας*, Αθήνα 2010, 6-7.
113. «Λαογραφικό Μουσείο Αυλωναρίου». Ένα Μουσείο που δεν έγινε ποτέ», *Ilissia* 7-8 (Φθινόπωρο 2010 - Άνοιξη 2011) 58-61 [από τα κατάλοιπα του συγγραφέα].

Β'. Υπό δημοσίευση

1. «Τα βυζαντινά μνημεία της Κύπρου μέσα από το αρχείο Γ. Σωτηρίου», *Πεπραγμένα Δ' Διεθνούς Κυπριολογικού Συνεδρίου (Λευκωσία, 29.4.-3.5.2008)*.
2. Δ. Κωνσταντίνος, Ν. Κωνσταντίνος, Λ. Τσομπάνογλου *Η Διαχείριση του Μουσείου* [Μικρά Μουσειολογικά, 4].
3. Συντονισμός, επιμέλεια και εκτενές εισαγωγικό κείμενο στην έκδοση του ΒΧΜ *Μεταβυζαντινές Συλλογές. Η μόνιμη έκθεση*.

Γ'. Συντονισμός-επιμέλεια εκδόσεων

1. Ιδρυτής, εκδότης και υπεύθυνος της δίγλωσσης περιοδικής έκδοσης (ελληνικά-αγγλικά) του ΒΧΜ «ILISSIA» για θέματα Μουσείων (τεύχη 1-6).
2. Συντονισμός έκδοσης *Βρώματα και μαγειρείες. Αναζητώντας τις βυζαντινές γεύσεις*, Αθήνα [ΒΧΜ] 2006.
3. Συντονισμός έκδοσης *Λύχνοι, τσούκες και αγνύθες. Στιγμές από τη ζωή στο βυζαντινό σπίτι*, Αθήνα [ΒΧΜ] 2007.
4. Συντονισμός έκδοσης *Ψηφίδα την ψηφίδα. Δημιουργία και συντήρηση ψηφιδωτού. Πρακτικά ημερίδας (Αθήνα, ΒΧΜ 28 Μαρτίου 2007)*, Αθήνα [ΒΧΜ] 2008.
5. Συντονισμός έκδοσης *Η συντήρηση στην Ελλάδα. Ιστορία και εξέλιξη (Αθήνα, ΒΧΜ 10.4.2006)*, Α': *Πρακτικά στοργυλής τράπεζας*, Β', *Παράρτημα: Το ΒΧΜ και η εξέλιξη της συντήρησης στην Ελλάδα, μια πρώτη προσέγγιση* [Μικρά Μουσειολογικά, 3], Αθήνα [ΒΧΜ] 2008 [2010].
6. Ίδρυση και συντονισμός της ηλεκτρονικής σελίδας του ΒΧΜ: www.byzantinemuseum.gr

ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ-ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

Βυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη

1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 24, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 54, 56, 57, 58, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 71, 73, 74, 77, 79, 80, 81, 90, 92, 93, 94, 97, 101, 102, 105, 107, 110, 111, Β'1, Β'3, Γ'2, Γ'3, Γ'4, Γ'5, Γ'6.

Πολιτιστική Διαχείριση

6, 11, 18, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 37, 38, 49, 55, 65, 75, 78, 86, 95, 100, Γ'5.

Μουσειολογία

37, 49, 52, 53, 55, 59, 60, 67, 68, 72, 85, 87, 88, 89, 91, 98, 99, 100, 103, 104, 106, 109, 111, 113, Β'2, Γ'1.

Νεότερη Τέχνη

57, 62, 71, 80, 81, 82, 83, 84, 93, 96, 105, 108, 112, Γ'4.

Βυζαντινό & Χριστιανικό Μουσείο

34, 36, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 69, 70, 71, 73, 76, 77, 79, 80, 81, 85, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 109, 110, 111, 112, Β'1, Β'3, Γ'1, Γ'2, Γ'3, Γ'5, Γ'6.

Συντομογραφίες:

ΑΑΑ	<i>Αρχαιολογικά Ανάλεκτα Αθηνών</i>
ΑΔ	<i>Αρχαιολογικόν Δελτίον</i>
ΒΧΜ	<i>Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο [Αθήνα]</i>
ΔΧΑΕ	<i>Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας</i>
<i>Ηπειρ. Χρον.</i>	<i>Ηπειρωτικά Χρονικά</i>
<i>Κερκ. Χρον.</i>	<i>Κερκυραϊκά Χρονικά</i>

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

---

¹ Οι μελέτες με αριθμούς 29, 30, 42, 55, 67, 106, 107, Β'2 αποτελούν αυτοτελείς εκδόσεις ή μονογραφίες.